

¡VIVA FUTBOL!

JESPER LANGBROEK

¡VIVA FUTBOL!

**HOE VOETBAL DE
MEXICANEN LAAT LEVEN**

**JUST
PUBLISHERS**

Over Just Publishers

Een onafhankelijke, eigenzinnige uitgeverij met korte lijnen.
We geven spraakmakende non-fictie uit over actualiteit, sport,
geschiedenis en muziek. En vooral veel true crime.
Voor meer info, zie onze website www.justpublishers.nl

Auteur Jesper Langbroek

Copyright © 2026 Jesper Langbroek | Just Publishers bv

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Just Publishers bv.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint,
microfilm, digital files or any other means, without written permission from
Just Publishers bv.*

Omslagontwerp Ben Gross

Foto omslag Edgar Guzmán - Central Coast Photo

Ontwerper kaart Mexico Mick Ramgrab

Opmaak binnenwerk Buro Vormvast

Redactie Erik van Schaik

Productie Hanzeboek

ISBN 97890 8975 7679

NUR 480

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL

VIVA FUTBOL!

INHOUD

Voorwoord	10		
Proloog	13		
1. Mexico-Stad	19		
1.1 In de spiegel van een voorganger	20		
1.2 Minor Mexicaans voetbal op de universiteit	33		
2. Pachuca	43		
2.1 Een gewaarschuwd mens telt voor twee	44		
2.2 De ongebruikelijke bestemming van Oussama Idrissi	52		
2.3 In het spoor van Chucky en Guti	60		
3. Toluca	69		
3.1 Drugs, wapens, files en ongelukken	70		
3.2 Speciaal voor Shanice van de Sanden	77		
4. Mexico-Stad	83		
4.1 Één ding moet je niet vergeten	84		
4.2 Door de ogen van een Nederlandse scout	89		
4.3 De mooiste voetbaldag van zijn leven	98		
5. Guadalajara	111		
5.1 De meest Mexicaanse stad van Mexico	112		
5.2 Voetbal was de redding van Érick Gutiérrez	116		
5.3 Richard Ledezma: Wolken vol dromen	123		
5.4 De Nederlandse Mexicaan	130		
5.5 Het voetbalmuseum van een selfmade miljonair	137		
5.6 Nederlanders vinden elkaar overal	145		
5.7 In het spelershotel van Chivas	153		
5.8 Hulp van hogerhand	161		
6. Monterrey	177		
6.1 In de schaduw van De Zadelberg	178		
6.2 Voetbal kijken tussen de narcos	186		
6.3 Stad van sterren en dieven	198		
6.4 Héctor Moreno: Goede en slechte herinneringen aan Nederland	208		
6.5 Sergio Ramos in de fout in het WK-stadion van Oranje	214		
7. Puebla	223		
7.1 De laatste ronde tussen twee vulkanen door	224		
8. Nederland	237		
8.1 Mateo Chávez: “Ik denk elke dag aan het WK”	238		
8.2 Dennis te Kloese: Lessen uit Mexico mee naar De Kuip	252		
Epiloog	266		

VERENIGDE STATEN

MONTERREY

GOLF VAN MEXICO

MEXICO

PACHUCA

GUADALAJARA

TOLUCA

MEXICO-STAD

PUEBLA

GROTE OCEAAN

CENTRAAL-AMERIKA

VOORWOORD

Graag had ik de Bob den Uyl Prijs gewonnen, maar daarvoor moet je op reis en je zult wel gek zijn om je koffers te pakken. Ik weet nog hoe ik in 1986 als een kind zo blij was toen ik van mijn baas te horen kreeg dat het WK voetbal in Mexico aan mijn neus voorbij zou gaan. Mijn tijd zou komen, zei hij, maar oudere collega's bij Voetbal International kregen dat eindtoernooi voorrang.

Die hebben het geweten tijdens hun buitenlandse missie. Tijdens hun streven hoogwaardige reisjournalistiek te bedrijven ging het mis. Ze hadden er stuk voor stuk voor gevreesd en toen het gebeurde dachten sommigen op momenten dat hun einde nabij was. Turista zeggen de Mexicanen lachend. Buikloop dekt de lading niet. Diarree ook niet. Het is erger. Al mijn collega's zijn dagenlang leeggelopen, tot er niets vloeibaars meer in hun lichaam zat.

Mij liepen in Nederland op de redactie rillingen over het lijf. In gedachten zag ik mezelf liggen op zo'n goor hotelbed, 10.000 kilometer van mijn moeder vandaan. Zelfs toen bleek dat dit het toernooi ging worden van Diego Armando Maradona wilde ik er geen getuige van zijn. Althans niet live. De bibberende beelden uit het Azteca Stadion in Mexico City volstonden. Wat zeg ik: voor tv was het magischer, want ver weg. Ik dacht aan mijn arme collega's die leden onder de wraak van Montezuma.

En dan te bedenken wat er naast een gruwelijke voedselvergiftiging allemaal nog meer fout kon gaan op reis.

Je vliegtuig zou neerstorten. Toch eenmaal geland zou je daar natuurlijk overvallen worden door een ongeschoren schurk met een sombrero op en een pistool onder een broeksriem. Of wat te denken van aangereden worden door een roekeloze taxichauffeur, en creperen als een uitgemergelde zwerfhond? Of gebutst eindigen in een ravijn die zo diep is dat zelfs je lijk niet voor repatriëring in aanmerking komt.

Toen Jesper Langbroek mij verzocht om het voorwoord bij dit voetbalreisboek te schrijven zei ik gretig ja. Wie thuisblijft moet de kost verdienen met het schrijven van voorwoorden van reisboekenschrijvers.

Ik kan niet ontkennen dat het een geslaagd boek is. De jonge journalist drijft op ambitie, nieuwsgierigheid en een onbedwingbare lust om zich te verplaatsen van de ene naar de andere plaats. Hij doet dat soms op een motor, om tijd te besparen. Een volslagen idioot plan, al is het goed afgelopen. Wat me voor hem inneemt is dat hij eigenlijk geen reiziger is. Hij houdt van het land dat hij beschrijft, logisch, Jesper heeft er zijn grote liefde gevonden. Hij is getrouwd en blijft er wonen.

Je leest goedbeschouwd het verslag van een local, een insider. Jesper is helemaal thuis in Mexico. Hij weet de weg. Jesper is een journalist die geen buikpijn krijgt, wat hij ook eet. Hij is niet geplaagd door helse krampen en heeft ontspannen kunnen schrijven over Mexico, Mexicanen en voetbal.

Dit aangename boek kun je lezen voor of tijdens het WK van 2026, maar het kan ook erna. Ik wens je veel leesplezier.

Rotterdam, april 2026, Hugo Borst.

PROLOOG

Tussen 25 miljoen Mexicanen, op tweeduizend meter hoogte, onder een laag van smog en omringd door vulkanen, raast een Nederlandse voetbalverslaggever op een BMW-motor tussen de files door. Ik ben onderweg van Mexico-Stad naar Pachuca, een route die me eigenlijk is afgeraden. De weg zou te slecht zijn en er zouden op de snelweg veel gewapende overvallen plaatsvinden. Na uitvoerig onderzoek en navraag bij mensen die ook motorrijden, besluit ik de rit van honderd kilometer toch te maken. Ik geef de voorkeur aan de vrijheid op twee wielen boven een saaie busrit. Door dit soort beslissingen heb ik in Nederland de bijnaam Kuifje gekregen. In Mexico geeft een supporter van voetbalclub Rayados me een soortgelijke bijnaam in het Spaans, nadat ik hem vertel over een voetbalwedstrijd die ik bezocht tussen de *narcos*. ‘*Explorador*’, noemt hij me, ontdekkingsreiziger. Ik omarm dit stempel van harte. Het beschrijft precies mijn motivatie om met de motor een onbekende route te verkennen, over zandwegen en bergpassen, tussen twee vulkanen door en door de stromende regen voor een interview met Oussama Idrissi in het stadion van Pachuca.

Achterblijvers in Nederland verklaarden mij voor gek wanneer ik vertelde over mijn plan voor een reis door Mexico. “Is dat niet gevaarlijk?”, is de eerste reactie van veel mensen die nog nooit in Latijns-Amerika zijn geweest. Ik leg iedere keer graag uit dat het niet altijd en overal gevaarlijk is in Mexico. Bovendien is het niet de eerste keer dat ik met

een motor door het drukke verkeer van Mexico-Stad naar de buitengebieden rijdt. Toch snap ik heel goed dat anderen Mexico vooral als een risicovolle bestemming zien. Wie alleen de krant leest, krijgt een beeld van extreem geweld, rivaliserende bendes en dodelijke slachtoffers van de drugsoorlog. Heel begrijpelijk dat het nieuws mensen afschrikt, maar als je enkel en alleen op verhalen van anderen afgaat, kun je nooit zonder angst je huis verlaten.

Het opzoeken van grenzen, risicogebieden en extreme situaties is het andere uiterste. Mij werd het op jonge leeftijd al duidelijk dat ik ooit in Latijns-Amerika terecht zou komen. De reislust en de nieuwsgierigheid naar dit deel van de wereld zaten er al vroeg in. Ik weet nog precies wanneer het zaadje werd geplant. In groep acht van de basisschool in Hardenberg moest ik net als mijn klasgenoten een land uitkiezen om een werkstuk over te maken. Ik koos Brazilië en legde, op elfjarige leeftijd, in het voorwoord uit waarom: “Ik doe mijn werkstuk over Brazilië, omdat het me een bijzonder land lijkt met een heel ander leven dan in Nederland.” Het klonk zo ver weg, tropisch en vooral verschillend van wat ik kende. Het regenwoud van de amazone leek mij een geweldige plek met mooie natuur. Brazilië leek mij een land met grote verschillen tussen arm en rijk. En van de latino's verwachtte ik dat ze altijd extreem blij of verdrietig waren, maar wel genoten van het leven.

In het document van nog geen duizend woorden schreef ik feitjes op over het klimaat in Brazilië, de politiek, carnaval, het geloof en natuurlijk voetballers, met speciale aandacht voor

Ronaldinho en Kaká, maar ook voor de Portugese ontdekkingsreiziger Pedro Álvares Cabral. Ik prentte zijn naam in mijn geheugen en gooide deze er op de meest willekeurige momenten vloeiend uit wanneer ik een Braziliaans feitje met iemand wilde delen. Ergens had ik zelf graag met een houten schip de wijde zeeën willen bevaren om de lege plekken op de wereldkaart in te kleuren. Nog steeds fantaseer ik wel eens hoe het zou zijn om in het jaar 1500 als eerste Europeaan met een boot aan te komen op een strand aan de overkant van de oceaan. Helaas is bijna heel de wereld al ontdekt door anderen.

Door twaalf uur in een vliegtuig te zitten, kun je tegenwoordig veel comfortabeler een totaal andere wereld binnestappen. Plekken die je eerst thuis op internet ziet, worden tastbaar, krijgen een context en neem je mee terug in een herinnering. De mensen die je ontmoet veranderen van onbekende voorbijgangers in bekenden en soms vrienden. Elk gesprek met een vreemde is een kans om alles te vragen wat je wilt, een opening naar een leven dat je zelf niet heb meegemaakt, maar waarvan je voor even deelgenoot mag zijn. Andersmans verhalen worden onderdeel van jouw verhaal. Zo kan je door te reizen duizend levens leiden, bijvoorbeeld van een succesvolle voetballer die vanuit Sinaloa een internationale carrière opbouwde, een taxichauffeur die na zijn tijd in de gevangenis zijn leven beterde, of een boerenzoon die met hard werken in de bouwsector een selfmade multi-miljonair werd. Ik stapte even in hun wereld, om met nieuwe inzichten terug te keren naar mijn eigen realiteit. Ook al was ik niet de eerste Europeaan in Brazilië, op deze manier heb

ik voor mijzelf toch een ontdekkingsreis afgelegd zoals Pedro Álvares Cabral die maakte.

Dat kon ik op mijn elfde nog niet zo opschrijven in dat werkstuk, maar het ongedefinieerde verlangen naar plekken die ik niet kende, was de reden van mijn komst naar Latijns-Amerika. Ik hing een poster van het Christusbeeld met uitzicht over Rio de Janeiro op in mijn slaapkamer en nam mezelf voor dat ik daar ooit wilde staan. Daarom stelde ik Brazilië als einddoel toen ik in 2018 elf maanden lang ging backpacken door Latijns-Amerika. Mexico werd het startpunt, omdat ik tijdens een buitenlandstudie in Barcelona een vriend uit Tijuana leerde kennen, die me daar welkom heette. Tijdens de reis van het noorden naar het zuiden van het land, werd ik verliefd op Mexico en een Mexicaanse, waardoor ik er bleef hangen. Het Christusbeeld in Rio haalde ik wel. Eenmaal daar groette ik mijn elfjarige zelf en bedankte ik hem voor zijn nieuwsgierigheid. Zonder hem had ik daar niet gestaan.

Ik ben blij dat ik me nooit heb laten tegenhouden door mensen die mij hun eigen angsten aan wilden praten. Dan had ik nooit voet gezet in Mexico, nooit met een 200cc-motor met een lekke band van Puebla naar Acapulco gereden, nooit voetbal gekeken tussen de *narcos* in Guerrero, nooit *gang members* ontmoet in El Salvador, nooit vier dagen zonder gids door de Andes naar Machu Picchu gelopen, nooit verslag gedaan van de Copa América in Brazilië, nooit mijn Mexicaanse vrouw ontmoet en dan had ik nooit dit boek kunnen schrijven. Dan zou mijn verlangen naar avonturen nooit zijn

vervuld. Juist de meest gekke ideeën die mensen mij van tevoren afraadden, leverden de mooiste ervaringen op.

Ik wist ook niet hoe het eruit ging zien en of het goed af zou lopen, maar dat was geen reden om het avontuur niet aan te gaan. Wie risico's mijdt en het onbekende uit de weg gaat, zal de wereld en zichzelf nooit goed leren kennen. En precies daarom ben ik nog altijd benieuwd wat er achter de volgende bocht ligt. Welke nieuwe horizon zal er opdoemen? Wat komt er morgen op mijn pad? Wat staat er op de volgende bladzijde? Nog meer dan door twee wielen en benzine wordt die Nederlander op de motor gedreven door het verlangen om alles uit het leven te halen. De wereld is te groot en te mooi om niet op ontdekkingsreis te gaan. Je kunt zomaar terugkomen met genoeg verhalen voor een boek.

1. MEXICO-STAD

1.1 IN DE SPIEGEL VAN EEN VOORGANGER

Diep van binnen voel ik me schuldig dat ik Bob dit allemaal aandoe op zijn oude dag. Het idee was mooi. Met de 92-jarige fotograaf en zijn camera terug naar het Estadio Azteca, waar hij in 1964 voor het eerst kwam om foto's te maken. Tijdens de bouw van dit iconische stadion kon de destijds 31-jarige Rotterdammer zijn gestroomlijnde, zwarte Volvo 'Kattenrug' recht voor de deur parkeren, zonder controle naar binnen lopen en de tribunes tot in de nok beklimmen. Daar legde hij met zijn analoge camera vast hoe bouwvakkers met minimale veiligheidsmiddelen en met gevaar voor eigen leven het reusachtige stadion van de grond af opbouwden. Met een sombrero op hun hoofd in plaats van een bouwhelm, legden ze steen voor steen de basis van de wereldberoemde voetbalarena. Als ware acrobaten klommen ze zonder touwen of riemen in metalen steigers tot wel vijftig meter boven de grond, vertrouwend op hun eigen evenwicht en inschattingsvermogen. Het leverde een geweldige compositie op voor de zwart-witfoto's van de jonge fotograaf Bob Schalkwijk, die aan het begin stond van een lange carrière.

“Ik ben geen groot voetballiefhebber, maar toen ik hoorde dat ze in de buurt van mijn huis een stadion aan het bouwen waren, ben ik toch even gaan kijken”, herinnert Bob zich decennia later. “Ze vonden het geen probleem dat deze Hollander ze even kwam fotograferen. Ik heb altijd veel respect gehad voor de bouwvakkers. Hun vermogen om zich te bewegen op de steigers vond ik fascinerend. Het was alsof ik naar een choreografie keek. Een ongeluk lag altijd op

de loer vanwege het simpele gereedschap dat ze gebruikten bij de zware fysieke arbeid op grote hoogte, maar gelukkig hadden ze onderling veel humor om het draaglijk te maken.”

In een zoektocht naar werk kwamen de bouwvakkers vanuit verschillende delen van het land naar Mexico-Stad. Ze leerden in de praktijk hoe ze de enorme tribunes moesten bouwen voor het WK van 1970. Zonder dat ze het wisten, legden ze het fundament van een stukje mondiale voetbalgeschiedenis. Vanaf deze tribunes zagen meer dan 107.000 mensen hoe Pelé voor de derde keer de wereldtitel won, en na de finale op de schouders werd genomen door zijn Braziliaanse ploeggenoten.

De constructie die deze werkers neerzetten, bleek sterk genoeg om enkele zware aardbevingen te doorstaan. Er kon tijdens de renovaties voor het WK van 1986 zelfs een dak op worden gebouwd. Opnieuw was 'de Kolossus van Santa Úrsula', vernoemd naar de wijk waarin het stadion ligt, het decor van een onvergetelijk toernooi. In de kwartfinale tussen Engeland en Argentinië scoorde Diego Maradona op deze grond zijn beruchte doelpunt met 'de hand van God' en dribbelde hij vanaf de middellijn langs het gehele Engelse elftal. Tijdens de wedstrijd die volgde, de halve finale tegen België, zat Bob met zijn camera op de tribune. “Hoewel ik nooit veel sportfotografie heb gedaan, wilde ik het WK absoluut niet missen. Ik zag Maradona twee keer scoren en legde hem vast terwijl hij juichte.”

Net als Pelé speelde Maradona daarna een WK-finale in Estadio Azteca, het enige stadion ter wereld dat twee keer de eindstrijd van het wereldtoernooi organiseerde. Net als Pelé

werd Maradona hier wereldkampioen. En na afloop ging de Argentijn - net als Pelé - op de schouders. De beelden daarvan staan in het collectieve geheugen van voetballiefhebbers overal ter wereld gegrift. Maradona wordt in de lucht getild en houdt de wereldbeker boven zijn hoofd. Op de achtergrond staan de kenmerkende steile tribunes van Estadio Azteca, die door Bob Schalkwijk tijdens hun geboorte werden vastgelegd en die we vanmiddag willen bekijken.

Bob woont nog altijd in de buurt van het stadion, in de artistieke wijk Coyoacán. Hij ziet de metershoge betonnen pilaren geregeld opdoemen wanneer hij door het zuidelijke deel van Mexico-Stad rijdt. De eerste keer dat ik Bob ontmoette zag ik vanaf de achterbank van zijn auto hoe hij behendig tussen het drukke verkeer van de miljoenenstad scheurde, voorrang opeisend en de rem negerend. Dat beeld zat nog vers in mijn geheugen toen ik hem vroeg om samen naar Estadio Azteca te gaan, nu het stadion weer wordt verbouwd voor de openingswedstrijd van het WK van 2026. Ik peilde daarom voor mijn komst naar Mexico-Stad of hij met eigen vervoer wilde gaan, maar Bob prefereerde dit keer de andere optie, met de taxi.

Op een dinsdagochtend meld ik me bij zijn koloniale huis in Coyoacán. Ik klop met de metalen handgreep hard op de voordeur. Enkele seconden later klinkt er een stem.

“*Quien? Wie?*”

“*Soy yo, de Holanda.* Ik ben het, uit Nederland.”

De massief houten voordeur zwaait open, Bob staat glimlachend in de deuropening en steekt zijn hand uit. “Welkom, leuk om je weer te zien. Kom binnen.”

Hij houdt de deur open en gaat me voor naar de keuken. “Dus jij wilt naar het stadion gaan?”, vraagt hij nadat we aan tafel zijn gaan zitten.

Ik vertel Bob dat ik via de ambassade heb geprobeerd een afspraak te maken om het stadion in te mogen. Vertegenwoordigers van het Nederlandse handelskantoor vertelden me dat zij een rondleiding hebben gekregen van de stadionmanager en zetten mijn verzoek door. Helaas kregen ze nog geen reactie, en dus hebben we vandaag geen garantie om binnen te komen. Bob weet misschien nog wel een andere opening, zegt hij. “Ik ken de eigenaar van Estadio Azteca. Ik ben het afgelopen jaar drie keer met hem het stadion in geweest om foto’s te maken. Onze relatie is oppervlakkig, maar ik zeg wel ‘je’ en ‘jij’ tegen hem.”

De eigenaar van Estadio Azteca is een van de rijkste zakenmannen van Latijns-Amerika. Emilio Azcárraga volgde zijn vader en grootvader op als eigenaar van Grupo Televisa, het grootste mediabedrijf in de Spaanstalige wereld. De naam Televisa heb ik het vaakst gehoord wanneer Mexicaanse voetbalfans praten over de tegenvallende ontwikkeling van het voetbal in Mexico. Het televisiestation zendt namelijk niet alleen *telenovelas* uit, de ongekend populaire Mexicaanse soapseries, maar ook de wedstrijden van de Liga MX, de hoogste voetbalcompetitie, en de nationale ploeg. Volgens hardnekkige geruchten onder de voetbalkijkers in Mexico reikt de macht van Televisa tot de hoogste bestuurslagen van de voetbalbond. De invloed van de televisiezender zou de reden zijn waarom spelers van Club América, de topclub in Mexico-Stad die onderdeel vormt van hetzelfde concern,

sneller worden opgeroepen en tot in lengte van jaren voor de nationale ploeg spelen. Het promoten van de sterren uit eigen stal zou de opkomst van nieuwe, jonge talenten in de weg staan, waardoor het Mexicaanse elftal zich niet ontwikkelt. In deze context noemen Mexicaanse voetbalfans Televisa wanneer zij hun frustraties over de nationale ploeg de vrije loop laten en aantijgingen doen die ze niet kunnen bewijzen, maar wel sterk en massaal vermoeden.

Bob kent de familie Azcárraga persoonlijk, wat duidelijk maakt in welke kringen hij zich begeeft en hoe groot zijn status als fotograaf aan deze kant van de oceaan is. Bij onze eerste ontmoeting vertelde Bob hoe hij in Mexico begon als professioneel fotograaf nadat hij hier in 1959 ging wonen. “Ik werkte in de havens van Rotterdam en maakte hobbymatig foto’s, tot ik vertrok om pijplijntechologie te studeren in Houston, Texas. Dat bleek niets voor mij. Ik reisde door naar Canada en hoorde daar dat je in Mexico goedkoop kon leven. Daarom ben ik op mijn 24ste hierheen gereden in mijn oude Volkswagen Kever en begonnen met het fotograferen van de straten, de mensen en de kunst.”

Die foto’s vormden het begin van een veelgeprezen oeuvre met fotoboeken over Mexico-Stad en de indianenstam Tarahumara in de staat Chihuahua. Ook had Bob de eer om alle kunstwerken van de Mexicaanse schilder Diego Rivera te fotograferen, evenals het dagboek van diens vrouw Frida Kahlo. Foto’s van de Nederlandse maker vormen daarmee een niet te onderschatten onderdeel van de Mexicaanse kunstgeschiedenis.